

1843-11

FACTS

Date:

1843-11

Page number:

281, 282, 283, 284, 285, 286

Creator/key person:

Christine Stampe

Mentioned people:

Comitteen for Oprettelsen af

Thorvaldsens Museum

Alfred Hage

C.F. Hansen

Emil Hornemann

Orla Lehmann

Christine Stampe

Elise Stampe

Bertel Thorvaldsen

TRANSCRIPTION

- 281 -

30

Nu nærmede Tiden¹ sig vi skulde til Kiøbenhavn og vi besluttede (: da Elisa² skulle gjøre Decanessen sin Opvartning (hun var nu intraadt i Hebung³) at Thorv: vilde følge med, han havde været paa Vimmeltofte⁴, nu skulde han dog see Valløe⁵, Decanessen⁶ var meget Artig og vi besøgte desforuden Comtesse Scheel⁷, som var meget fornøiet ved Thor's besøg, paa Veien Opdagede jeg Modeleer stokken i hans Lomme ☒ samme Aften kom vi til Kiøbenhavn, og nu gik alt sin vandte Gang, Thorv: spiste hver dag hos os⁸, naar han ikke var bedt ud, og han af slog nu alle store Dineer, da han troede ikke at have godt deraf, han drak nu ogsaa siældn Viin; dog maa jeg her anmærke en untagelse vi vare nemlig engang til Midag hos en Consul Hage⁹, her stødte jeg paa en Baron Dirking¹⁰, som jeg ikke havde seet siden vi vare ivrige ved insamlingen til Museet¹¹, Baronen og jeg vare blevne uenige i den Anledning[,] han var en rig Mand, og jeg hørte han havde en ualmindelig danelse, altsaa maatte han og have en ualmindelig interesse for dette foretagende, ventede jeg, og drev ikke allene paa hans egen contribution, men paa hans Inflydelse hos hans rige Svigerfader¹², ☒ dog jeg blev skuffet, Baronens heele med virken, bestod i at tilbyde et Skrift¹³ han havde skrevet og som han vilde lade trykke tilbeste for Museet, N:B: De

- 282 -

31

De skulde selv paatage udgifterne derved[,] dog da der var san syn lighed for at de bleve større end Integterne, saa takkede Comitteen for det Thorvaldsenske Museum, nu sad jeg hos ham ved Bordet og da han begyndte at tale om hvores siste Møde for 8 Aar¹⁴ kunde jeg ikke modstaae fristelsen at sige ham, høit saa Thorv kunde høre det sagde jeg: ["]ja da skientes vi,["] og paa hans Haab at det ikke vilde blive tilfældet I dag, svarede jeg: at det kom ganske an paa Ham, thi hvis han tænkte I dag som dengang vilde jeg bestemt være ham imod af alle kræfter; hvorpaa han svarer høit, saa alle kunne høre det: (og især Thorvaldsen, som sad lige i nærheden): ["]ja nu er jeg meere glad end nogensinde, ikke at have givet noget Bidrag til det Museum, som er faldet saa daarlig ud,["] og herpaa udpægede han dets mangler paa saa latterlig en maade, at man strax mærkede at han forstod sig lige saalidt paa Kunst, som den Blinde paa farverne[,] jeg ærgrede mig først lidt over hans udelicatesse at sige sligt i Thorv:s Nærværelse, dog Thorv: blev heftig, og talte meget bitter ja næsten lidt Haanende imod Baronens Smag, som han lagde for dagen i anledning af Decorationen¹⁵, ["]nei De vil nok heldere have saa danne skidene Vægge at see paa, som Slottets

- 283 -

32

som griner ad Hansen^{16?}["] ✕ osv osv og paa Baronens Bemærkning at det jo lignede en Mausoleum ✕ svarede Thorv: ["]ja det skal det ogsaa være, og jeg skal hvile deri^{17!}["] ✕ Thorvaldsen blev meget Varm og jeg, som har seet og hørt ham ofte saaledes, og holds meget af ham saaledes, jeg glædede mig over, at ogsaa Andre kunde lære ham at kende ✕ Thorvaldsen var i Almindelig[hed] Taus og han maatte befinde sig meget væl for at heve sin Stemme, dels, var han tale doven, og deels, saa umaadelig Beskeden, og denne siste omstændighed bandt ofte hans Tunge, naar nogen var nærværende, som han troede sig overlægen, i Aandelig henseende, han var ogsaa mistroisk, og troede han at man ikke vare meget Venlig sindede mod ham saa blev han uvilkaarlig Taus, men hvor han ret følte sig afholdt, og paaskiønnet og hvor han vi[d]ste at være høit elsket der har vi ofte hørt hvor væltalende, hvor Varm, hvor begistret, Thorv: kunde være; og det gjorde mig godt da Horneman's¹⁸ den Aften sagde mig de havde glædet dem over ham, som de aldrig havde ventet besad saa megen Væltalenhed[.]

- 284 -

33

hvor ofte har jeg ikke ønsket at man havde hørt ham, naar han ret af hiertet udtalte sig, som jeg har hørt det tusende gange[.] saaledes var det og med hans skriven, han forsikkrede mig at han i 20 Aar ikke havde skrevet til noget Menneske før han havde overvundet, sin unseelse til mig, som han sagde, nu kiendte hans svage side, og holdt af hans Breve enten de Vare godt, eller daarlig skrevne, han skrev en meget tydelig Haand, og smuk naturlig og Hiertelig Stiil, men han var altid bange at jeg ikke kunde læse hans breve, og paa min forsikring at han skrev nydelig, sagde han altid at det var Partiskhed for ham fordie jeg ikke nennede at sige ham andet, thi han følte fuldt væl hvor daarlig det var, og det gjorde ham saa ondt at han ikke havde lært det bædre i sin Ungdom og senere havde Skamfuldhed holdt ham fra at tage undervisning thi det klang altid for hans Øre, hvorledes han havde hørt Een og Anden, opholde sig over denne og hiin, med de Ord: ["]han kan ikke engang skrive^{19!}["] Jeg maatte et par Gange, naar han kom herud forelæse ham nogle af

- 285 -

34

hans til mig skrevne Breve, for at han kunde over bevise sig om, at jeg virkelig kunde læse dem, og ved saadan leilighed gjorde jeg altid mit beste for at det ret skulde gaae flydende, som da var let, da jeg jo alt havde læst dem ved modtagelsen, og de altid vare skrevne meget tydelig, men kom jeg engang til at stamme lidt, udrød Thorvalsen altid, mismodig: ["]ja sagde jeg det ikke nok, du kan ikke læse det, og jeg kan ikke skrive["]; før vi reiste til Italien²⁰ maatte jeg Brænde i hans nærværelse 43 Breve²¹ han til da havde skrevet mig, og dem jeg nu haver, som ere 54, giemmer jeg og

glæder mig over saa længe jeg lever, ✕ saa skal de brændes²², ✕ til sist insisterede han ikke paa at jeg skulde Brænde Brevene, thi han kiendte mig bedre og vi[d]ste at jeg ikke lod noget Menneske see hvad han behøfte at rødme over²³ ikke ønskede, og jeg troer vist at hans Breve ere saa rigtige simple og nette skrevne, som man kan vente det af en Mand[,] Kunstner uden for den Lærde værden[.]

Men for at komme tilbage paa Scenen med Baronen, saa maa jeg, endnu tilføie at kunde Thorvaldsen, ikke faae bukt med ham

- 286 -

35

saa kunde Andre, og det gjorde de af hiertens Grund; der var Lehman²⁴ og Kaptein Scherning²⁵ osv ✕

---

¹ Dvs. i slutningen af november 1843.

² Dvs. Christine og Henrik Stampes ældste datter Elise Stampe, som blev indskrevet på Vallø adelige jomfrukloster.

³ Dvs. på dansk Hævning – en slags stipendium eller pension, som fx kvinder i såkaldte jomfruklostre kunne oppebære, se betydning 2.3 af hævning i Ordbog over det danske Sprog.

⁴ Dvs. det sydsjællandske gods Vemmetofte, der i 1735 blev omdannet til adeligt jomfrukloster. Hvornår Thorvaldsen besøgte Vemmetofte vides p.t. ikke, men det var uden tvivl efter han begyndte at opholde sig på Nysø fra 4.6.1839.

⁵ I Rigmor Stampe, op. cit., p. 368, n. 24 bemærkes det, at "kvinder af dansk adel kan indskrives i Vallø adelige jomfrukloster og opnå hævning med dertil hørende rettigheder, årpenge og i 2den rangklasse. Decanessens stilling svarer til en Priorindes."

⁶ I 1843 var Valløes dekanesse Margrethe Vilhelmine von Schmettau (1780-1865).

⁷ Muligvis Elonore Caroline komtesse Scheel (1793-1865), datter af greve Jørgen Scheel. Hun var i året 1843 såkaldt conventualinde på Vemmetofte kloster.

⁸ Familien Stampe havde et københavnsk residens i Kronprinsessegade 36.

⁹ Antagelig december 1843 var Thorvaldsen til middag hos konsul Alfred Hage, hvor forfatteren Constant Dirckinck-Holmfeld (1799-1880) kritiserede Thorvaldsens Museum.

¹⁰ Dvs. den danske baron, politiker og forfatter Constant Dirckinck-Holmfeld (1799-1880).

¹¹ Landsindsamling til oprettelsen af Thorvaldsens Museum blev iværksat 10.1.1837 af Comitten for Thorvaldsens Museums Oprettelse.

¹² Constant Dirckinck-Holmfeld (1799-1880) giftede sig i 1837 med Julie Vilhelmine Rothe (1813-1877), som var datter af officer og godsejer Harald Rothe (1781-1848).

¹³ Dette skrift af Dirckinck-Holmfeld om Thorvaldsens Museum kendes p.t. ikke, hvis det da nogensinde blev trykt.

¹⁴ Dvs. året 1835.

¹⁵ Her hentydes til Thorvaldsens Museums udsmykning i pompejanske farver i mønstre, der ligger nær det, som kaldes 1. stil i pompejansk vægmaleri. Se evt. referenceartikel Bindesbøll og de polykrome facader.

¹⁶ Dvs den danske arkitekt C.F. Hansen, som havde tegnet Christianborgs Slot. Thorvaldsens egen vurderingen var altså, at museet i æstetisk henseende var Christianborgs Slot langt overlegen.

¹⁷ Thorvaldsens kiste blev først flyttet fra kapellet i Vor Frue Kirke til graven i Thorvaldsens Museum 6.9.1848. At museet skulle huse Thorvaldsens værker og hans maleri- og antiksamling m.m. lå fast fra begyndelsen. Derimod opstod tanken om at placere Thorvaldsens grav i museet, og dermed også gøre bygningen til et mausoleum, først senere. Hvem der rent faktisk fik ideen til at skabe et kombineret museum og mausoleum er vanskeligt at svare på. Se evt. referenceartikel Thorvaldsens Museum – Museum og Mausoleum.

¹⁸ Dvs. den danske læge Emil Hornemann og hans hustru Birgitte Christiane Hohlenberg (1829-1897).

¹⁹ Allerede på Thorvaldsens egen tid opstod den sejlvet myte om, at han hverken skrev eller læste, og myten blev tilmed hjulpet på vej af Thorvaldsen selv. Den overordnede forklaring på Thorvaldsens påståede manglende skrive- og læsefærdigheder findes måske i ønsket om at fremme en romantisk myte om den ulærde, vilde almuedreng, der fra pøblen steg til berømmelsens og samfundets tinder ved hjælp af sit unikke kunstneriske talent.

Se evt. referenceartikel Thorvaldsens tale- og skriftsprog.

²⁰ 25.5.1841 påbegyndte Thorvaldsen om eftermiddagen rejsen til Rom med Christine Stampe og hendes familie.

²¹ Som forberedelse til rejsen brændte Christine Stampe med Thorvaldsens billigelse ultimo april 1841 en del af billedhuggerens breve. Dette skete mindst to gange under Rom-opholdet – i november 1841 og ultimo marts 1842.

Samme slags afbrænding fandt sted i Danmark antagelig august 1840.

Se også emneordet Censur.

²² Om disse breve blev brændt efter Stampes død, vides ikke. De kendes i al fald ikke.

²³ En hypotese, som næppe kan føres bevis for, er, at brevene ikke alene skulle brændes, fordi de afslørede Thorvaldsens ringe skriveevner, men også fordi brevenes indhold dårligt tålte dagens lys. I et af de ganske få overleverede breve fra Christine Stampe til Thorvaldsen melder tanken sig nemlig ved læsningen, at de havde en egentlig kærlighedsaffære.

²⁴ Dvs. den dansk-tyske politiker og jurist Orla Lehmann.

²⁵ Dvs. den danske politiker og officer Anton Frederik Tscherning (1795-1874).

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

40
Bang sendte mig til Brevet, og sagde
dette saa ganske godt ud, og Thors: skulde
kunne blive saadan med mig, ja det
var jo ikke godt, ~~men jeg~~ det var
det med Brevet, men de skulde
vigtigt lobe Brevet rundt, nogle sagde
Thors laad det ikke, og anden at
han laad stille sig, og det var det,
Bang var sagt det, og Bang, for sig
sint, og alle naar de ringede om det
Bang var meget og meget, og til dette
sagde Thors: mig ang: ja da Canten
han vil da end, om jeg kan gaa
Bang kom mit ^{sin} gang, og saa
ikke minne; dette var saa Adlar
An mod mig; Han vilde mig saa
Gadens og det talte mig at han ikke vilde
gaar det minne, for saa jeg forstaa
saa at jeg ikke vilde tale det, og jeg
ikke forstaa forstaa, og saa da
men det Bang Gud med mig med de Ord
ja ja, lad mig mig først komme til at tale
til mig saa nu jeg dog saa min
dette fortalte jeg til Thorsvald
i Aulad mig efter jeg sagde: ja da kan
hvor jeg vilde len, om jeg kan gaa, ja,
og da vi talte nok om den mig
sagde jeg: giv mig mig den mig
dette for mig saa jeg vilde mig dog det vilde
han vilde mig og, ~~men~~ naar jeg kommer til mig

Kil dig jeg lader det lille Bærsuluefæle
og Amor, som jeg har haft i Gibes giørn
i Mærker, og giør dem, (det skrin
som jeg har haft i den i det skrin
gør jeg mig, hvor det er i det
har jeg nok til Orang, efter da
Scener: — jeg skal at den som om den
Madam og skal den saa liden laar
Da jeg har Børnen som angang, og fat
me timet det med som Lær.
sattel glæder jeg mig; og om den
jeg har det i den som den i den
i samt at den som den som den
og i mit, dog har jeg med det
Thors: og jeg har det med den
det har jeg i den som den i den
vi har 22 personer som den, den
nok at tenke på, dog vil vi at lilla
gør den i den i den i den
med Børnen, og fat den i den
de Thors: ~~den som den~~ i den
mager sig af Børnen, til den, i den
Lær som i den i den som den og den
lige sig i den med mig i den
for at jule at lilla den i den og
den i den med den i den
den i den, og den i den i den
den i den den den, med den i den
saar til den og til mig, som følger
da med, og det i den i den, da
vi i den som den den den den
og giør af den (den den) i den

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

1614
Med Mangel, saa sent, som jeg kunde se
da Claus til minnet at at Otho som hans
Cousin, saa lidt jeg dog intet id af
Mayer, og Thorsens sagde mig samme
Næsten det samme, nu liksom jeg et
Sjette af sans, og for hvem jeg som
det indledte, dog har dette for jeg
siden Thorsens til Comitan. og for
Ja Liotta Malmeint som var en Lygde
Ligter i en Grotte
Jeg maatte for nogle Aar ind og fortælle
Thorsens proclama. som Tale paa et
Celarant Gys, og at Ch. W. Olsen fik
Tilfælde og sagde det med
Ja unge, og Mayer, som sigte
over over - nu for jeg som
word Thorsens indtil Næsten det som
jeg ikke for som frem som, dog
af det Othos maden, som paa den
med den som og den og jeg
Jeg til sans og det maatte som
i sans som som for i det
sagde det at tænke saa som som
tid af Jaqu, som som som
Vil som by sine som som at som
Jeg soldt, som som af som, og som
som som, som som, som som som
med sans, som som som

1614
Otho 3 ligesom som som som som
lidt id og som som som som
nu det som som, og som som som